

За наукові КАДРИ

Орган партбюро, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому
Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

ПОНЕДІЛОК
15
КВІТНЯ
1957 року
№ 12 (524)
Ціна 20 коп.

ОБГОВОРЕННЯ ПИТАННЯ ПРО ПЕРЕБУДОВУ ОРГАНІЗАЦІОННОГО КЕРІВНИЦТВА ПРОМИСЛОВІСТЮ І БУДІВНИЦТВОМ УЖЕ РОЗПОЧАЛОСЯ. ОБОВ'ЯЗОК ПАРТІЙНИХ ТА КОМСОМОЛЬСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ ОРГАНІЗУВАТИ ЦЮ ВАЖЛИВУ ДЕРЖАВНУ СПРАВУ ТАК, ЩОБ ТЕЗИ ДОПОВІДІ тов. М. С. ХРУЩОВА БУЛИ ДОВЕДЕНІ ДО СВІДОМОСТІ КОЖНОГО, ЩОБ ОБГОВОРЕННЯ ПРОХОДИЛО ПО-ДІЛОВОМУ, БЕЗ ПАРАДНОСТІ І ФОРМАЛІЗМУ.

ЧАСУ ЗАЛИШИЛОСЯ МАЛО

В квітні на багатьох факультетах університету минає термін подання дипломних робіт. Слід зауважити, що в цьому році підготовка до захисту дипломних досліджень йде значно краще, ніж в минулі роки. Переважна більшість дипломантів вчасно приступили до збирання матеріалів і до експериментальної роботи. Зараз вони або вже закінчили, або наближаються до закінчення дипломних робіт.

Напружено працюють п'ятикурсники історичного факультету. Спираючись на твори класиків марксизму-ленінізму, глибоко вивчаючи матеріали XX з'їзду КПРС і постанови пленумів ЦК КПРС, вони прагнуть до глибокого і творчого опанування обраних тем. Подала до захисту свою роботу студентка Ніколенко. Вона працювала над оригінальним дослідженням на тему: «Мемуари комуністів як джерело для вивчення історії Паризької комуни». Вчасно закінчили розробку своїх тем студенти-заочники історичного факультету Тюнеєв і Яні. Особливо цікавою є робота Яні на тему: «Революційна діяльність Дмитра Благоева в Росії (1883—1885 р.)». Дипломант Яні не обмежився опрацюванням літератури та архівних матеріалів. Він подорожував по місцях перебування Д. Благоева і знайшов незаперечні свідчення тому, що Д. Благоев був зацікавлений життям болгарського населення Росії.

Більш актуальною і близькою до запитів школи та філологічної науки стала тематика дипломних робіт на філологічному факультеті. Тут, як і на історичному факультеті, дипломантам-заочникам приділяється така ж увага, як і студентам стаціонарного відділу. Завдяки цьому, уже відбувся захист багатьох дипломних робіт, виконаних заочниками.

Певне наукове значення мають дипломні роботи студентів заочного відділу Чернова і Заточної, які присвячені лінгвістичному аналізу творів В. Маяковського та С. Михалкова. Деканат і кафедри філологічного факультету вчасно реагували на зволікання з написанням дипломних робіт. Так, двічі викликалися п'ятикурсники на засідання кафедри української мови. Їх повільна, неенергійна праця критикувалася в дописі «Не горять, а тліють», вмі-

шеному на сторінках факультетської стінної газети «Філолог».

Внаслідок цього, дипломанти кафедри значно прискорили темпи написання своїх робіт. Особливо допомогла критика студенту Шинделю, якій працює над зовсім нерозробленою темою: «Українсько-чеські мовні зв'язки». Ще днів десять тому захистила свою дипломну роботу дипломантка кафедри української літератури Молога. Кафедра на своєму засіданні відзначила її позитивну роботу. Але ж зовсім не так довелося членам кафедри характеризувати тт. Андрус і Синичину, які звітували на цьому ж засіданні: виявилось, що вони або лише збирають матеріал до своїх робіт, або працюють над вступом. Чи не час цим товаришам серйозно подумати про свій обов'язок перед Батьківщиною? Вони плямують здоровий, працездатний колектив V курсу філологічного факультету.

Певних успіхів досягли в цьому році дипломанти фізико-математичного факультету. Закінчив опрацювання своєї теми заочник т. Бриженюк, наближаються до закінчення дипломних робіт тт. Єніна, Мещей, Духовна.

Але не всі студенти з належною сумлінністю підготувались до заключного етапу свого перебування в університеті. Так, далеко не всі дипломанти геолого-географічного факультету встигли подати свої роботи у встановлений термін — 10 квітня.

Зовсім недостатню увагу приділяють дипломантам громадські організації університету. Дивно, але факт, що на засіданнях комітету комсомолу та профкому жодного разу не стояло питання про хід написання дипломних робіт. Адміністративні заходи до тих дипломантів, які не кваліються з виконанням своїх тем, потрібні, але ж і комсомольська і профспілкова організації не повинні стояти осторонь цієї важливої справи.

Часу для закінчення дипломних робіт залишилося дуже мало. Кожен студент-випускник повинен докласти всіх зусиль для того, щоб вчасно і високоякісно закінчити свою дипломну роботу, ретельно підготуватися до її захисту.

Розпочинати роботу з вересня

Для студентів V курсу основне значення має дипломна робота. Саме в процесі її виконання підводяться підсумки п'ятирічного навчання в університеті.

Як же працювали в цьому році мої дипломанти?

Їх троє: Зайцева, Целінко, Корнієнко.

Тема дипломної роботи студентки Зайцевої — «Деякі просторові задачі теорії фільтрації ґрунтових вод». Ця тема природно виникла в зв'язку з її курсовою роботою на IV

курсі. При виконанні дипломної роботи тов. Зайцева виявила наполегливість, вміння вникати в суть питання. Внаслідок цього, робота в основному була закінчена в січні місяці. Далі відбувалося деяке поглиблення і уточнення окремих розділів. В роботі є невеликі самостійні результати.

Значно гірші справи у студентів Целінко та Корнієнко. Розпочали вони займатися дипломними лише в II семестрі. Таке несерйозне ставлення до справи призвело до того,

РОЗПОЧАЛОСЯ ОБГОВОРЕННЯ

Тези доповіді товариша М. С. Хрущова «Про дальше вдосконалення організації керування промисловістю і будівництвом» викликали величезний інтерес в нашому народі, породили жаває і плодотворне їх обговорення на підприємствах, в колгоспах, установах, наукових закладах країни.

В тезах доповіді тов. М. С. Хрущова викладені основні положення про напрям, в якому слід було б здійснити перебудову керування промисловістю і будівництвом.

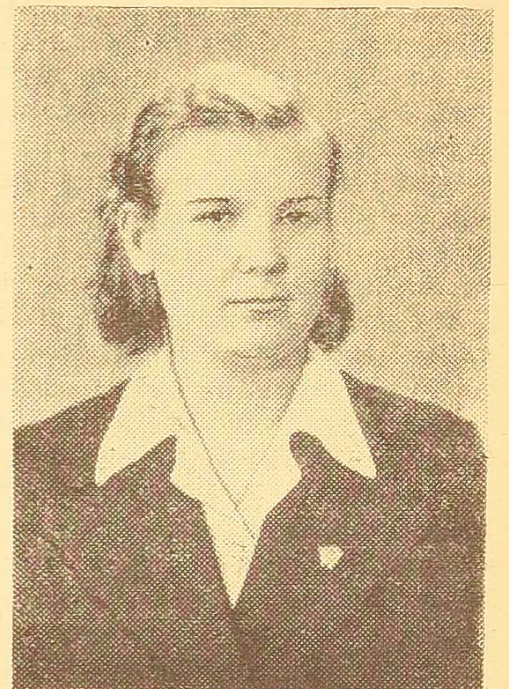
Перебудова організаційних форм управління необхідна, насамперед, для того, щоб дати ще більший простір розвитку продуктивних сил країни, повніше використати наявні у нас величезні резерви, щоб ще ширше розвинути творчу ініціативу і активність мас трудящих і забезпечити дальше піднесення народного господарства і добробуту радянського народу. Заходи по перебудові сприятимуть також усуненню багатьох хиб, які є при теперішніх формах керування промисловістю і будівництвом.

Студенти фізико-математичного факультету приступили до вивчення тез доповіді т. М. С. Хрущова про дальше удосконалення організації управління промисловістю і будівництвом. Вивчення тез включено до плану проведення політзанять і розрахова-

Перебудова керування промисловістю і будівництвом сприятиме дальшому розширенню прав союзних республік, підвищенню їх ролі в господарському керівництві, що благотворно вплине на розвиток економіки кожної республіки зокрема і всієї країни в цілому. Впровадження намічених партією заходів сприятиме дальшому послідовному здійсненню ленінської національної політики, ще більшому зміцненню дружби народів СРСР.

Гаряче обговорюються тези доповіді тов. М. С. Хрущова в нашому університеті. На всіх факультетах, в групах, на курсах, а також в кімнатах студентських гуртожитків вивчається і активно обговорюється цей важливий документ.

Добре пройшло обговорення на IV «А» курсі історичного факультету, на II курсі українського відділу філологічного факультету, на III курсі біологічного факультету і т. д. Під час обговорення виступили студенти-історики Кірін, Збрицька, Гончар, біологи Мельникова, Чауш, Коваленко і багато інших.

На фото: дипломантка українського відділу філологічного факультету Раїса Слюсар.

Свою дипломну роботу, яку вона виконує на кафедрі української мови (керівник—доц. І. Є. Гришукенко), Раїса Слюсар підготувала до захисту.

ЩОТИЖНЯ, В СЕРЕДУ

Щотижня, в середу, у великій фізичній аудиторії багато відвідувачів. Це студенти III, IV та V курсів філологічного факультету. Доцент кафедри російської та зарубіжної літератури Б. О. Шайкевич читає їм лекції з історії західного мистецтва. Лекції читаються додатково до відповідного розділу курсу зарубіжної літератури.

Ці лекції викликають величезний інтерес серед студентів і приваблюють багато слухачів. На кожній з них бувають присутніми 70—90 чоловік.

З початку другого семестру цього навчального року студенти вже прослухали декілька лекцій про романтизм у французькому живопису. Познайомилися вони з творчістю видатного французького художника-романіста Жеріко де ла Круа, з сатиричним живописом Дамьє, з творчістю художника Паризької Комуни Гюстава Корб'є, пейзажним живописом Кєро тощо.

Лекції про творчість західних художників супроводжуються демонстрацією фільмів та картин цих художників через великий епідоскоп.

Велику допомогу в цій справі подає старша лаборантка кафедри експериментальної фізики С. В. Невідомська, яка відповідно до ходу лекції веде демонстрації.

Лекції з історії західного мистецтва приносять багато користі студентам філологічного факультету у вивченні ними курсу зарубіжної літератури.

Зустріч принесла користь

За ініціативою агітатора V курсу геологічного відділу геолого-географічного факультету доцента І. Я. Яцько 4 квітня в Будинку вчених відбулася зустріч дипломантів-геологів з випускниками факультету, а саме інженерами різних організацій.

Потрібно відзначити, що такі вечори у нас на факультеті раніше не проводились, тому організатори нижньої зустрічі трохи хвилювалися: а що як зустріч не вдасться?

що у них не може бути й мови про самостійні, нехай навіть невеликі, дослідження. На початку травня відбується захист дипломних робіт, а вони ще не подали їх керівникові на перевірку.

Все це говорить про те, що роботу над дипломною темою потрібно розпочинати з вересня місяця.

Бажано, щоб наші громадські організації не в квітні або березні, а значно раніше починали цікавитись ходом виконання дипломних робіт.

Доцент Т. І. МАТВІЄНКО.

О восьмій годині вечора Мармуровий зал Одеського Будинку вчених заповнили виробничники-геологи, викладачі та студенти університету. Відразу ж зав'язалася ділова бесіда.

Студенти закидали гостей запитаннями про характер роботи на виробництві, про умови її, про те, з якими труднощами доводиться стикатися молодим спеціалістам.

На вечорі виступили викладачі університету — професор Ю. А. Гапонов, доцент Г. Я. Гончар, асистент І. О. Одинцов.

Під час зустрічі студенти взнали багато нового і цікавого.

Після так званої «офіційної частини» відбувся невеликий концерт. В залі залунали звуки мелодійних пісень Г. Коффа, дзвінкий тенор І. Зелінського.

Вечір пройшов дуже цікаво і приніс чимало користі майбутнім геологам.

О. МОНЮШКО, комсорг V курсу геологічного відділу, геолого-географічного факультету.

1707

ВЕЛИКИЙ МАТЕМАТИК ЛЕОНАРД ЕЙЛЕР —

ГОРДІСТЬ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАУКИ

1957

15 квітня минає 250 років з дня народження найвидатнішого математика всіх часів і народів, російського академіка Леонарда Ейлера. Численні дослідження Ейлера з питань найважливіших розділів математики, механіки, астрономії складають золотий фонд цих наук. Ім'я Ейлера вшановується не тільки кожним математиком, а й кожним представником точного природознавства: своїми працями з математики та її найрізноманітніших застосувань Ейлер здобув безсмертя в науці. Саме тому ювілей Ейлера відзначається повсюдно. Особливо широко він проводиться в нашій країні, де Ейлер став всесвітньо відомим вченим, де він провів значну частину свого життя, де написав переважну більшість своїх праць, де його діяльність мала особливо велике значення для розвитку науки.

Леонард Ейлер народився в 1707 році в Швейцарії, в місті Базелі, яке на той час славилося як батьківщина видатних математиків — братів Якова та Йогана Бернуллі. Поряд з Ньютоном та Лейбніцем брати Бернуллі відігравали провідну роль в розвитку математики того часу. Їх діяльність мала великий вплив на молодого Ейлера.

Початковою освітою Леонарда Ейлера керував його батько — сільський пастор Павло Ейлер. Готуючи з свого сина собі наступника, Павло Ейлер, як учень Якова Бернуллі, врахав необхідним знайомити сина з математикою. Зважаючи на великі здібності Леонарда, батько дозволив йому в період його перебування в гімназії та в Базельському університеті, поряд з вивченням богослов'я, займатися математикою.

В університеті Ейлер відвідував лекції з математики Йогана Бернуллі; під його керівництвом він вивчав твори найвидатніших математиків минулого. На дальший життєвий шлях Ейлера великий вплив мали дружні відносини, що склалися між ним та синами Йогана Бернуллі — Миколаєм і Даніїлом, які також з успіхом займалися математичними науками. Сімнадцяти років Леонард Ейлер закінчив університет з званням магістра мистецтв. Через деякий час його перша друкована праця, що стосувалась розміщення шогл на кораблях, була схвалена Паризькою Академією наук. Незважаючи на такі визначні успіхи, молодий Ейлер не був прийнятий на кафедру фізики Базельського університету і лишився без роботи. Молодші брати Бернуллі, що незадовго перед цим опинилися в такому ж скрутному становищі, підкупилися на запрошення стати членами створюваної в той час Петербурзької Академії наук і виїхали до Петербурга. Звідти вони писали Ейлеру про те, що він може зайняти вакантну в Академії кафедру фізіології. Після старанного вивчення медицини двадцятирічний Ейлер прибув навесні 1727 року в Росію, яка стала його другою батьківщиною.

В Петербурзькій Академії правильно оцінили здібності Ейлера і надали йому можливість займатися виключно математичними науками. Ейлер працює спочатку на кафедрі математики, а з 1730 року — на кафедрі фізики. В 1733 році, коли Ейлеру було 26 років, він здобув звання академіка по кафедрі вищої математики. З перших днів свого перебування в Петербурзі, в Академії наук, Ейлер читає численні на-

укові доповіді, друкує у виданнях Академії свої праці з різних питань математичного аналізу, зокрема з теорії диференціальних рівнянь, теорії рядів, варіаційного числення, а також з теорії чисел, механіки, фізики та інших дисциплін. Тематика наукових досліджень Ейлера, що склалася в цей час, в значній мірі характеризує його наукову діяль-

ність протягом всього дальшого життя. В своїх працях Ейлер розв'язує як чисто теоретичні питання, так і питання великої практичної ваги. Двотомний трактат Ейлера «Механіка або наука про рух» (1736 рік), який містив в собі аналітичний виклад механіки на основі математичного аналізу, завоював авторові світову славу. Практична цінність праць Ейлера 1738 року про природу та властивості вогню та праць 1740 року про приливи та відливи була відзначена преміями Паризької Академії наук. Працездатність Ейлера була різноманітною. Поряд з написанням великих трактатів, багатьох наукових статей, Ейлер виконував найрізноманітніші доручення Академії наук, зокрема учбового та технічного характеру. Звертає на себе увагу робота Ейлера в Географічному департаменті Академії наук по картографуванню Росії. Самовіддана праця Ейлера забезпечила високу якість виконання цього важливого державного завдання. Від перенапруження при обчисленнях, пов'язаних з складанням карт, Ейлер втратив зір на одне око. Можна було б навести ще багато інших фактів, які свідчать про те, що Ейлер жив одним життям з Академією, поділяв її інтереси, відгукувався на запити, які ставились країною перед Академією наук. Ейлер глибоко усвідомлював те, що запрошення до Петербурзької Академії мало вирішальне значення в його житті і науковій діяльності, що саме нею були створені умови для його творчого зростання, для всебічного розкриття його генія. І у відповідь на це Ейлер в повну силу своїх можливостей віддавав знання і здібності служінню Петербурзькій Академії, служінню Росії. Він робив це як в часи перебування в Росії, так і тоді, коли, внаслідок ускладнення становища в країні на початку сорокових

років, він, прийнявши пропозицію пруського короля Фрідріха II, переїхав до Берліна, де очолив математичний відділ Берлінської Академії. В зв'язку з від'їздом Ейлер був обраний почесним членом Петербурзької Академії наук, йому було призначено утримання, яке він одержував від нашої Академії протягом всього часу перебування в Берліні.

Щої математики, якому Ейлер надав вигляду науки про функції. Не можна не згадати трактат «Теорія руху твердих тіл», виданий в 1765 році. До 1760—1762 рр. відноситься написання Ейлером «Листів до німецької принцеси», три томи яких є блискучим свідченням великого хисту їх автора до популяризації науки. Вони являють собою енциклопедію знань про природу, які склались в XVIII столітті. Наскільки ця книга відповідала потребам часу, можна судити з її численних видань різними мовами.

Положення Ейлера, найвидатнішого математика в світі, в Берліні не могло його повністю задовольнити. Відносини між вченим і королем з року в рік ускладнювались. Це створювало сприятливі умови для переговорів про повернення Ейлера до Росії, які, незважаючи на різні перешкоди, кінець-кінцем закінчились успішно, і в 1766 році Ейлер остаточно повернувся до Петербурга. Тут були створені виключні умови для його діяльності. І хоч Ейлер майже повністю осліп, його продуктивність не тільки не зменшувалась, а навіть зростала. Протягом другого петербурзького періоду Ейлер створив більше половини своїх праць, причому на 1773—1882 рр. припадає 355 праць з числа близько 800, що належать йому. Ряд праць цього періоду вражають своєю капітальністю. Завершення систематизації математичного аналізу було дане в трьох томах «Інтегрального числення», що вийшли в 1768—1770 рр. Згодом був виданий четвертий том цього знаменитого твору. В 1769—1771 рр. вийшли під назвою «Діоптрика» три великих томи праць Ейлера з оптики, в 1772 р. — «Нова теорія руху місяця». Праці Ейлера з'являлись в такій кількості, що їх не встигали друкувати. Праці останніх років свого життя Ейлер диктував секретарям, згодом академікам, Фуссу і Головіну. Надзвичайна пам'ять, уява, сила генія, величезна любов до математики і особливо до обчислень — ось що лежало в основі титанічної діяльності Ейлера.

Ейлер виконував найскладніші обчислення з надзвичайною точністю, дуже часто з 24—30 десятковими знаками. Радянський математик академік Лузін в зв'язку з цим писав: «Ейлер анітрохи не вважав обтяжливими обчислення, і ніякі формули, які б вони не були неосяжні, не утруднювали його: його прозорливість була такою, що, яка б не була громіздка формула, вона гнула в його руках, як м'який воск, і слухняно давала під його зусиллям все, що відгадувала його проникливість... Зі своїм дійсно дивовижним почуттям формул Ейлер не знає суперників до наших днів». Ця сторона діяльності Ейлера увічнена в широкому відомих словах французького вченого Кондорсе, викликаних смертю Ейлера: «Отже, Ейлер перестав жити і обчислювати». Смерть сталася 18 вересня 1783 р. Петербурзька Академія на траурному засіданні відзначила видатні заслуги «цієї великої людини, яка більше 56 років була її славою і найкращою прикрасою». Ейлер був похований в Петербурзі. В Росії лишилась вся його родина. Його нащадки живуть в нашій країні до цього часу.

Наукова спадщина Ейлера величезна. Петербурзька Академія до 1826 року продовжувала друкувати посмертно його твори в своїх виданнях. В 1849 р. вийшли два великих

томів праць Ейлера з теорії чисел, і, як заключний акорд академічних видань, — два томи вибраних неопублікованих творів, надрукованих в 1862 р. З 1911 р. здійснюється міжнародне видання повної збірки творів Ейлера.

Серед наукової спадщини Ейлера з математики виняткове значення мають його праці з математичного аналізу і теорії чисел. Його трактати з аналізу містять матеріал, що став класичним, що вивчався і вивчається до наших днів. Цей матеріал становить основу математичної освіти не тільки кожного математика, фізика, механіка, астронома, а й широких кіл технічної інтелігенції. Читання творів Ейлера збагачувало багатьох математиків, в тому числі найвидатніших. Наскільки високо вони оцінювали спадщину Ейлера, можна судити із слів великого французького математика Лапласа: «Читайте, читайте Ейлера, — він вчитель всіх нас». Дещо пізніше, в середині минулого століття, академік Остроградський писав: «Ейлер повів за собою наступні покоління і навчив їх думати і писати так, як думав і писав він сам...»

Ейлер створив сучасний аналіз, він збагатив його більше, ніж всі його послідовники разом взяті, і зробив його наймогутнішим знаряддям людського розуму. Він один зміг охопити аналіз в усій його повноті і винайшов найчисленніші і найрізноманітніші його застосування. Ця блискуча оцінка праць Ейлера з аналізу перегукується з чудовими оцінками, даними корифеями науки працям Ейлера з теорії чисел та інших дисциплін. Академік Чебишов писав: «Ейлер поклав початок всіх досліджень, що складають загальну частину теорії чисел... Ці дослідження вимагали створення нових засобів, відкриття нових принципів, одним словом, заснування нової науки. Це було зроблено Ейлером».

Виняткове значення мала діяльність Ейлера для розвитку російської науки. Він сприяв цьому не тільки своїми знаменитими працями, а й всебічною підтримкою Петербурзької Академії і російських вчених. В своїй боротьбі за російську науку Михайло Васильович Ломоносов часто знаходив підтримку з боку Ейлера. Великою підтримкою для самого Ломоносова була висока оцінка його перших праць Леонардом Ейлером. Піклування Ейлера про підготовку російських вчених яскраво виявилось в питанні про заміщення кафедри математики в Академії в п'ятдесяті роки, коли Ейлер підтримував кандидатуру свого учня, російського вченого Котельникова. Прямими учнями Ейлера були також Румовський, Сафронов, Головін, Фусс та інші. Лексель, Шуберт, Гур'єв виховувались на його творчості. Ці вчені склали першу в Росії наукову математичну школу. Наукова і педагогічна діяльність цієї школи була передумовою успіхів російської математики в наступні часи: відкриття Лобачевського, Остроградського, Буняковського, Чебишова та його математичної школи. Ці успіхи збагачуються в наш час радянськими математиками.

Праці Ейлера зберігають і зберігатимуть своє основоположне для науки значення, вони кличуть до дальших досліджень як в математиці, так і численних її застосуваннях, спрямованих на ще глибше розкриття законів природи.

Доцент С. М. КІРО.

1944 — 13 РОКІВ 3 ДНЯ — 1957
ВИЗВОЛЕННЯ ОДЕСИ

Ювілейна Танфільєвська конференція

Оперативне зведення за 10 квітня 1944 р.

Війська 3-го Українського фронту Чорному морі — Одесою — могутнім оборонним пунктом центрів, що обхідного маневру піхоти і кінно-механізованих з'єднань у сполученні з фронтальною атакою, оволоділи важливим господарсько-політичним центром країни, обласним містом України, першокласним портом на

Чорному морі — Одесою — могутнім оборонним пунктом центрів, що прикривав шляхи до центральних районів Румунії, а також з боями зайняли населені пункти Застава, Дальник, Татарка, Чубаєвка, Дмитрівка, Сухий лиман, Нейбург, Францфельд, Александрогільф.

Віра ІНБЕР.

РІДНЕ МІСТО

...Пришов час, і ми почули по радію, що наші війська, наступаючи з боку лиману, бачать вдалині Одеський маяк і сходи.

Проте чи сходи? Чи збереглася тільки частина їх? А саме місто... його вулиці, його будинки... Університет, який бачив у своїх стінах Мечникова і Сеченова... Публічна бібліотека, де ми вперше прочитали Чернишевського... Міський театр, де ми вперше почули Чайковського.

Репродуктор давно вже замовк

Але так важко було відходити від нього. Хотілося спигати його, як живу істоту: чого ж ти умовкнув? Скажи ще що-небудь. Ще словечко про рідне, безмежно дороге місто. І ось, нарешті, сьогодні радію пришло нам ці жадані слова: «Одеса вільна!»

Одеса знову дихає морем, степом і волею. І грім салютів лунає так довго й урочисто, немов би саме Чорне море підняло свій голос у славу звільненої Одеси.

В. ЗІНЧЕНКО

ШУМЛЯТЬ КЛЕНИ

Відгриміла бою громовиця,
Вгамувалась віхола вогненна.
В світлий ранок усміхнулись
лиця —

Прилетіла воля на знаменах.
На знаменах, від крові багрянних,
Принесли бійці жадану волю,
Щоб загоїлись народні рани,
Щоб стихали материнські болі,
Щоб сміялась радість над полями,
Щоб вщухали смертоносні грози,
Сонечко щоб гралось з дітками,
Щоб сирітські висихали сльози...
І з пурпурним прапором герої

Гнали в присмерк злодія-фашиста.
Після ночі чорної, страшною
Засіяла зоряниця чиста.
У зеленому мундирі посіпака
Втік на захід від зірниць світання,
Втік скажений вовулак-собака,
Втік в своє логовище останнє...

...Відгриміла бою громовиця,
Вгамувалась віхола вогненна.
В світлий ранок усміхнулись
лиця —

Прилетіла воля на знаменах...
* * *

А опівдні на сільським майдані
Люд зібрався, смутком оповитий,
Щоб віддати почесні останні
Тим, що встигли голови зложити,
Тим, що вмерли у бою за волю
В те світання грозно-громове,
Тим, що не почують вже ніколи
І не скажуть на прощання слова.
Іх гарячі сльози окропили
Вдів, бабусь і дітлахів зсмутих,
І лягли до братньої могили
Всі разом, — як помирати вміли.
Підвелася зірка п'ятикутня
На могилі, де бійці заснули,
Десять громами бій гримів могутньо,
Та герої вже його не чули...

...Плакав смуток на сільським
майдані:

Вільні люди, горем оповиті,
Віддавали почесні останні
Тим, що встигли голови зложити...
Потім тужно квилла віхола
На могилі з рання до півночі
І тим, що не побачать світ ніколи,
Білим саваном вкривала очі.
На майдані плакав смуток білий
Зорями-сльозами сніговими...
Над бійцями буруни летіли,
І віхола квилла над ними...
* * *

А весною, як вітри духмяні
Із блакиттю захопились грою, —
Діти посадили на майдані
Клени над могилою героїв.
Клени над могилою героїв.
І зростали клени ті щороку,
Випещені щиро дітлахами,
І вирости, крилаті та високі,
Віття розіслали над бійцями.
Хай звияжці спочивають в тінях
І не страждають від задухи-спеки.
Дихають хай кленовим цвітінням
І чують гуркіт тракторів далеких.

І пісень присмучені мотиви
Про вдовину сумовиту долю.
Чи веселі — про любов щасливу,
Що не згасне у віках ніколи,
Про життя нове, в бою здобуте,
Що співає радістю повсюди.
Хай же буде тим героям чути,
Як живуть і як радіють люди...
Виснуть клени віттям на могилу,
Стелять густо тіні над бійцями,
Над героями, що навки спочили
І що повік не розлучились з нами.
І клени ті щоніч вмивають роси,
Утирає ранкове проміння,
І шепочуть їх зелені коси
Про полеглих славу поколінням...

В НОРВЕЗЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

На науковій сесії, присвяченій пам'яті Г. І. Танфільєва, з доповіддю про XVIII міжнародний географічний конгрес в Ріо-де-Жанейро виступив завідувач кафедрою економічної географії МДУ, професор Ю. Г. Саушкіна. В Одеському Будинку партосвіти професор Саушкін прочитав лекцію про Бразилію та Норвегію. Нижче ми публікуємо уривки з лекції проф. Саушкіна про Норвегію.

— В Норвегію я був запрошений для читання курсу лекцій з економічної географії в університеті в

Осло. Часу для цього мені дали більше ніж достатньо — 40 днів. Коли я вказав на це своїм новим знайомим — норвежцям, вони були дуже здивовані: «Як, невже це великий термін для 8 лекцій?». Справа в тому, що в західноєвропейських університетах, в Сорбонні (Париж), а також і в Осло, професори не мають права читати більше 3-х лекцій на тиждень. Більше того, кожного року вони повинні читати нові курси лекцій, повторювати старі заборонено.

— Студенти живуть бідно. В Нор-

з 29 по 31 березня 1957 року в Одеському університеті тривала наукова сесія, присвячена 100-річчю з дня народження видатного вітчизняного вченого, класика фізичної географії і геоботаніки Г. І. Танфільєва, який 23 роки працював професором Одеського університету.

Ця наукова сесія була великою подією для Одеського університету. В роботі сесії взяли участь видатні вчені Радянського Союзу, які приїхали з Москви, Ленінграда, Києва, Воронежа, Вологди, Дніпропетровська, Кишинєва. Серед присутніх було багато вчених — географів, біологів, ботаніків, — вчителів та студентів.

Сесія відкрилась у переповненому великому актовому залі університету вступним словом ректора Одеського університету, професора С. І. Лебедева, який висвітлив значення багатогранної діяльності Г. І. Танфільєва для розвитку вітчизняної науки.

Після вступного слова ректора університету почали виступати з привітаннями представники різних науково-дослідних установ: професор М. І. Нейштадт — від імені Інституту географії АН СРСР, від Головного управління торфяного фонду при Раді Міністрів РРФСР, а також від белотної комісії Всесоюзного Товариства ґрунтознавців. «Інститут географії Академії наук СРСР, — говорить в привітанні інституту, — щиро вітає ініціативу Одеського університету ім. Г. І. Мечникова в справі організації наукової сесії, присвяченої Г. І. Танфільєву».

Член-кореспондент Академії педагогічних наук А. І. Соловйов вітає сесію від імені МДУ ім. М. В. Ломоносова, від Московського філіалу Всесоюзного Географічного Товариства і Академії педагогічних наук.

Професор Б. А. Тихомиров (Ленінград) виступив з привітанням від імені Всесоюзного географічного то-

вариства, Ботанічного інституту АН СРСР та Всесоюзного ботанічного товариства.

Від імені колективу географічного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка сесію вітала доцент КДУ О. В. Поривкіна, яка нагадала, що Г. І. Танфільєв вніс величезний вклад в справу вивчення природи України. Для всіх українських географів і впродовж життя Г. І. Танфільєв назавжди залишиться кращим вчителем.

Доцент Одеського університету Ф. Є. Петрунь зачитав одержані на ім'я Танфільєвської сесії привітання від установ, оголосив привітання окремих наукових працівників — проф. Н. А. Прозоровського, Б. В. П'яковського (Москва), проф. П. М. Жуковського (Ленінград), проф. В. В. Іванова (Уральськ), доц. Б. І. Рязанцева (Ворошиловград) та інших.

Директор Всесоюзного інституту рослинництва, проф. П. М. Жуковський в своїй телеграмі писав: «Не маю можливості приїхати наукову сесію пам'яті видатного діяча вітчизняної ботанічної і фізичної географії професора Новоросійського університету Гавриїла Івановича Танфільєва. Глибоко шкодую з цього приводу. Шанобливо і влжно схиляю голову перед світлою пам'яттю і прахом мого великого вчителя. Від душі бажаю процвітання Одеському університетові».

В своєму привітанні Б. В. П'яковський писав: «Дуже шкодую, що не маю можливості взяти участь в роботі наукової сесії, присвяченої видатному географу Гавриїлу Івановичу Танфільєву, чарівний образ якого такий дорогий всім, хто його знав, і безмежно дорогий мені, його учневі».

На сесії було заслухано 9 доповідей на пленарному засіданні, а також 15 доповідей на секційних засіданнях (з них 7 — на секції фізичної географії і 8 — на секції геоботаніки), тобто всього 24 доповіді.

Дуже цікавими були доповіді проф. Н. А. Гвоздецького (МДУ) — «Фізико-географічне районування СРСР», проф. М. І. Нейштадта (Інститут географії АН СРСР) — «Роз-

виток болотознавчої науки в СРСР в зв'язку з роботами Г. І. Танфільєва» та «Динаміка природних зон СРСР в голоценові», проф. Б. А. Тихомирова (Ботанічний інститут АН СРСР) — «Взаємовідношення тундри і лісу на сучасному етапі», проф. Ю. Г. Саушкіна (МДУ) — «Участь радянських географів в роботах XVIII Міжнародного географічного конгресу в Ріо-де-Жанейро», проф. Ф. Н. Мількова (Воронезький університет) — «Г. І. Танфільєв і деякі проблемні питання географії Російської рівнини».

З одеських вчених на сесії з доповідями виступили С. Т. Белозоров, С. С. Бракін, К. А. Виноградов, С. Б. Грінбарт, Л. В. Климентов, Ф. Є. Петрунь, І. І. Погребняк та І. Я. Яцько.

Для учасників сесії був продемонстрований кінофільм «Добування торфу на торфорозробках підприємств Міністерства електростанцій СРСР», а також організовані екскурсії в райони зсувів на Малому Фонтані, на Жевахову гору і в Одеські катакомби (в місця залягання костяних відкладень).

За пропозицією члена-кореспондента Академії педагогічних наук А. І. Соловйова наукова сесія ухвалила затвердити міроприємства для увічнення пам'яті класика вітчизняної географії і геоботаніки Гавриїла Івановича Танфільєва: видати збірник праць наукової сесії; видати другий том вибраних творів Г. І. Танфільєва; вважати за необхідне терміново перевидати в двох томах (75 друкованих аркушів) роботу Г. І. Танфільєва «Географія Росії», всебічно популяризувати наукову спадщину Г. І. Танфільєва; прохати ректорат Одеського університету порушити клопотання перед урядом СРСР про затвердження в законодавчому порядку двох студентських стипендій імені Г. І. Танфільєва (однієї стипендії — на географічному факультеті і однієї стипендії — на біологічному факультеті Одеського університету, з спеціальності ботаніка); вважати за потрібне спорудити пам'ятник на могилі Г. І. Танфільєва.

На сесії було заслухано 9 доповідей на пленарному засіданні, а також 15 доповідей на секційних засіданнях (з них 7 — на секції фізичної географії і 8 — на секції геоботаніки), тобто всього 24 доповіді.

Дуже цікавими були доповіді проф. Н. А. Гвоздецького (МДУ) — «Фізико-географічне районування СРСР», проф. М. І. Нейштадта (Інститут географії АН СРСР) — «Роз-

АНКЕТА ГАЗЕТИ
„ЗА НАУКОВІ КАДРИ“
До читацької конференції.

ДОРОГИЙ ТОВАРИШУ! Наприкінці квітня редакцією нашої газети буде організовано читацьку конференцію. З метою залучення якнайширших кіл читачів до участі в конференції, з метою кращої її організації просимо заповнити цю анкету і надіслати її на адресу редакції.

1. Як, на Вашу думку, краще організувати розповсюдження газети?
2. Які статті, кореспонденції, замітки найбільше сподобалися Вам і принесли користь? Які з них Ви обговорювали з товаришами?
3. Що Ви хотіли б частіше бачити на сторінках нашої газети, про що їй треба більше писати?

До наступного огляду стінної преси

„ІСТОРИК“

На історичному факультеті в цьому році було випущено 2 стінних газети і один спецвипуск — «Голос виборця», присвячений виборам у місцеві Ради депутатів трудящих. В спецвипуску подається хороша добірка матеріалів. Так, під рубрикою «Наші кандидати» вміщені короткі біографічні довідки про кандидатів у депутати, є цілий ряд статей про роботу агітаторів факультету і, що дуже цінно, — замітки виборців. Цей випуск підготовлений за допомогою агітколективу факультету.

Далі — «Історик» № 7, від 4 березня. Ця газета присвячена підсумкам сесії. На цю тему написано 6 заміток (серед яких 3 — про відмінників), а також стаття «Гістичні зв'язки зі школою».

Треба сказати, що підсумки сесії підведені тільки по трьох курсах, немає, на жаль, оглядової статті, присвяченої сесії.

В цьому ж номері вміщено дуже великий список відмінників факультету, але жодного слова не сказано про тих, хто «провалився» під час сесії, про тих, хто перекладав екзамен. Невже таких не було?

Заслугує уваги інтерес, виявлений «Істориком» до комсомольських груп. В газеті була вміщена стаття

парторга IV курсу Г. Гайдая — «Поліпшити керівництво комсомолом». Стаття, як нам казали, викликала гаряче обговорення і, звичайно, допоможе налагодити роботу в комсомольській групі.

На жаль, в нашій стінній пресі рідко обговорюються питання роботи комсомольських груп. Це торкається всіх факультетських стінних газет, а також університетської газети. Треба цей недолік виправляти.

В цьому ж номері є 2 статті, присвячені Дню Радянської Армії. Це розповіді учасників Великої Вітчизняної війни — «Це було під Москвою» і «В останніх боях».

Хоч нічого поганого про їх зміст ми сказати не можемо, але вони займають добру половину газети. Проти таких величезних заміток треба рішуче боротися.

8-й номер присвячений дню 8 березня. В ньому багато статей про Міжнародний жіночий день. Але, на жаль, безпосередньо жінкам факультету присвячено лише невеличке, загального характеру привітання та 5 фотографій, які підписані дуже сухо і скупо (відмінниця, баскетболістка, депутат і т. д.).

Крім того, в цьому номері є

статті про напівпровідники і атомний криголам, дуже загальні й величезні.

У відділі «Гумор» вміщені матеріали, які не мають до факультету ніякого відношення. Причому, навіть не написано, звідки це взято.

Оформлення газети добре. Влучними, на нашу думку, є й «Вікна сатири», хоч окремі карикатури і підписи під ними не зовсім вдалі («Куплету Тарану», «Зустріч, яка не відбулась»).

Важливим недоліком є те, що газета «Історик» зовсім не висвітлює роботу партійного, комсомольського та профспілкового бюро факультету.

Газета обходить питання побуту студентів, самостійної роботи, трудової дисципліни. Неприпустимий і той факт, що газета виходить з великими перервами. Останній номер, наприклад, вийшов 8 березня.

Завдання стінної преси історичного факультету — своєчасно й повно відбивати життя і роботу великого колективу.

Бажаємо їй успіхів у цій відповідальній справі.

А. ДАНИЛЕВИЧ, Д. ІБРАГІМ-ЗАДЕ, студенти IV курсу геолого-географічного факультету.

„ЗЕМЛЯ І НАДРА“

В II семестрі вийшло три номери стінної газети геолого-географічного факультету «Земля і надра». В кожному номері помітно прагнення редакції підняти важливі питання з життя факультету, зробити це гостро і цікаво. В газеті надруковано цілу низку вдалих статей, заміток, інформацій, які характеризують багатогранне життя колективу.

В газеті писали і про першокурсників, і про дипломантів, зроблено аналіз минулої сесії, вміщувались поради викладача, як треба самостійно працювати. Полум'яні статті вмістила факультетська газета про підготовку до фестивалю, про виробничу практику. Добре висвітлено на

сторінках «Землі і надр» роботу Танфільєвської конференції. Гостро критикувала газета бездіяльність профбюро факультету. Ставила питання спортивної роботи, побуту студентів і т. ін.

Одним словом, позитивного в роботі редколегії багато, але недоліки, на наш погляд, теж досить значні.

Основний ланці роботи — навчання і вихованню студентства — газета приділяє занадто вже мало місця. Так, лише в одній статті більш-менш детально говориться про учбову роботу (на III к.). В усякому разі, констатуються недоліки, наявні на курсі.

Викриття недоліків у навчальній роботі, боротьбу з ними з номера в номер, питання роботи партійної, комсомольської організації по вихованню молоді в дусі комунізму редколегія не поклала в основу своєї роботи. Деякі члени редколегії вважають, що це теми, на які майже неможливо писати цікаві замітки, а нецікаві не слід публікувати.

Ми поділяємо нелюбов до нудних статей, які неспроможні будити думки, хвилювати людей. Але нам здається, що члени редколегії не хочуть пошукати виходу з цього «скрутного» становища. А вихід є: допомогти кореспондентам писати цікаво про всі питання виховної та учбової роботи. Ніхто ж не зобов'язує редколегію друкувати набридлі трафарети. Тимчасом редколегія слабо використовує такі форми подачі матеріалу, як інтерв'ю, нотатки з різних виступів, фейлетони, епіграми і т. ін.

А саме з допомогою цих форм (при хорошому змісті) можна писати цікаво і про навчання, і про політико-виховну роботу. А писати про це обов'язково треба, писати гостро, цікаво, наступально. Адже це головне в житті вузівського колективу.

Стиль оформлення газети своєрідний: його характеризують стриманість, чіткість, вдумливий добір барв. Хочеться побажати більше різноманітності в рамках цього стилю.

Не позбавлена газета й мовних оріхів. Ось, наприклад, уривок з інтерв'ю з Беспоясною (№ 6): «Если еще стоя у двери класса по телу пробегала дрожь, то стоит только войти в класс и произнести первую фразу, написанную в конспекте и тщательно проверенную Ниной Михайловной, как пропадало всякое волнение». Щоправда, таких «перлин» в газеті небагато. Редколегія газети «Земля і надра» в її нинішньому складі цілком спроможна ліквідувати відзначені недоліки.

В. ВАЩЕНКО.

Цінний збірник

Нещодавно у видавництві Одеського державного університету вийшла з друку збірка практичних рекомендацій «На допомогу школі»*, підготовлена філологічним факультетом університету. Вона присвячена творчості великого українського письменника, революціонера-демократа Івана Яковича Франка, сторічний ювілей якого відзначається за ухвалою Всесвітньої Ради Миру народами всього світу.

Мета збірки, як вказується у передмові, — допомогти вчителю середньої школи у викладанні творчості І. Я. Франка.

Безперечно, прями такої книги для вчителів явище відрядне. Кожен вчитель української літератури, до якого дійде вона, знайде в ній багато цінного, свіжого як з боку теоретичного, так і практичного.

У провідній статті збірки «Місце Івана Франка в історії української літератури», написаній доцентом А. В. Недзвідським, дається прекрасна характеристика багатогранної творчої діяльності Франка. Франко — письменник-прозаїк, поет-лірик, поет-філософ, громадянин-патріот, перекладач, редактор, популяризатор і провідник молодих письменників і поетів П. Грабовського, Л. Українки, В. Стефаніка та інших.

Автор статті, говорячи про величезну роль Франка у всеукраїнському літературному процесі, підкреслює гармонійне сполучення у Франкові митця і ученого, в якому нас вражає виключна енциклопедичність. Така характеристика Франка, доведена до учнів, буде, без сумніву, мати на них великий виховний вплив.

В збірці вчитель знайде нові матеріали про те, як високо цінували Франка його сучасники, зокрема В. І. Ленін, який схвально відзначався про нього при зустрічах з представниками українського народу. Прекрасну оцінку таланту Франка дав О. М. Горький:

«...яких могутніх людей дала ваша література, — говорив Горький Корнійчуку, — яку славу традицію: Шевченко, Франко, Леся Українка — це не тільки поети величезного таланту і невичерпної творчої енергії, — вони люди з великим людським серцем і розумом, з героїчною силою духу. У них є чого навчитися не тільки українцям».

Цю характеристику, вміщену в статті кандидата філологічних наук І. М. Дузя, слід знати і вчителю і кожному учневі.

Докладну і змістовну методичну розробку сатиричних віршів «Сидоглавному» і «Декадент» дає вчитель залізничної середньої школи № 4 ст. Одеса-Сортувальна П. Ю. Данилко.

* «На допомогу школі». Практичні рекомендації кафедр філологічного факультету. Випуск 3, 1956 р.

Удосконалювати майстерність

На змаганнях з легкої атлетки, які щойно відбулися, біологічний факультет був представлений повною командою. Біологи виступили в різних видах легкої атлетки.

Добрих показників домоглася команда в бігу на короткі дистанції, по стрибках у висоту. Хороші результати показала студентка II курсу Н. Сого, яка зайняла друге місце в стрибках у висоту, в метанні диску. Добрих результатів добились також студент I курсу А. Середюк, який метнув молот на 47 метрів і зайняв I місце, студентка II курсу Г. Поліщук в бігу на 200 метрів,

Про вивчення поетичної майстерності Франка-лірика пише кандидат філологічних наук Г. А. В'язовський, який не тільки ставить вимогу аналізувати твір в єдності форми і змісту, а й показує на ряді творів, як це слід робити.

Збірка містить в собі, крім того, матеріали до вивчення повісті «Борислав сміється» в школі робітничої молоді, вивчення мови оповідання «Добрий заробок», про використання критичних статей Франка на уроках російської літератури, використання висловлювань Франка про Шевченка і завершується поурочним плануванням вивчення творчості Франка в IX класі.

Як було вже сказано, практичні рекомендації дають в руки вчителю цінний матеріал, допоможуть йому в його роботі з учнями над вивченням творчості «великого Каменяря».

Але в збірці є й ряд істотних, на наш погляд, недоліків.

Вражає, перш за все, відсутність чіткої спланованості статей і підпорядкованості їх певній теоретичній чи методичній меті. Було б багато краще, якби редакційна колегія поставила собі за мету, наприклад, дати розробки творів Франка, які вивчаються тільки у середніх або старших класах, але більш докладно, з врахуванням всіх програмних вимог цих класів.

Якщо ж редакційна колегія не знайшла потрібним обмежувати себе якоюсь вузькою метою, то хотіло би мати в такому збірнику бібліографічний огляд творчості Франка, який дав би вчителю важливий матеріал для більш досконалої характеристики поета.

Тираж збірки — 1000 екземплярів, це значить, що вона розрахована, головним чином, на вчителів Одеської області. Чому ж нема в ній статті про перебування Франка в Одесі?

Не задовольняє і редагування брошури. Нічим не виправдано вжиття жирного шрифту для виділення уривків в статті Г. С. Темірової, починаючи з 50-ї сторінки. Багато речень надзвичайно складних, що утрудняє розуміння висловлюваних думок (ше стосується, в першу чергу, П. Ю. Данилка); нема єдності в пунктуації, часто зустрічаються невинуватні коми, не виділяються вставні слова.

Та незважаючи на вказані недоліки, збірник практичних рекомендацій «На допомогу школі», випущений кафедрами Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова, є цінним і корисним посібником, який, безсумнівно, допоможе вчителю середньої школи в його практичній роботі.

П. БРОДОВСЬКИЙ,
директор Білозерської СШ,
Херсонської області.

АНКЕТА ГАЗЕТИ

„ЗА НАУКОВІ КАДРИ“

До читацької конференції.

4. Чим допомогла газета у Вашій роботі, навчанні?

5. Як Ви оцінюєте наші літературні сторінки?

6. Ваша думка щодо оформлення газети?

7. Ваші прізвище, курс, кафедра?

Заповнивши анкету, виріжте її і надішліть на адресу: вул. Петра Великого, 2, кімната 64, редакція газети „За наукові кадри“.